

Institution of Beneficent Lottery

Alena Kordošová

University of Economics in Bratislava

Faculty of Economic Informatics, Department of Accountancy and Auditing

Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovak Republic

E-mail: alena.kordosova@euba.sk

Abstract: *Beneficent lottery is a new institution for financing of non-profit accounting entities in the Slovak Republic and it is classified as the alternative source of financing. The paper is focused on examining institution of beneficent lottery in the conditions of non-profit accounting entities. Beneficent lottery is defined as a gambling game, which combines some features of lotteries and betting games. The result of the examination of this new institute of financing is to point out the importance and the particularities of beneficent lottery in the conditions of non-profit accounting entities.*

Keywords: beneficent lottery, non-profit accounting entities, source of financing

JEL codes: L30, L31

1 Úvod / Introduction

Neziskové účtovné jednotky potrebujú viaceré rôznorodé zdroje financovania pre napínanie svojej hlavnej činnosti, nakoľko závislosť len na jednom, prípadne dvoch zdrojoch financovania by mohla významne ohroziť ich fungovanie, ak by nastala situácia, že tieto zdroje financovania začnú absentovať.

Charitatívna lotéria predstavuje alternatívny zdroj financovania vymedzených neziskových účtovných jednotiek v Slovenskej republike a zaraďuje sa medzi nové inštitúty financovania. Charitatívna lotéria je nástrojom zblížovania neziskového sektora s občianskou spoločnosťou a môžeme ju definovať ako hazardnú hru, v ktorej sa kombinujú niektoré znaky lotériových hier a stávkových hier.

Príspevok je zameraný na skúmanie inštitútu charitatívnej lotérie v podmienkach neziskových účtovných jednotiek v Európe a osobitne v Slovenskej republike. Cieľom skúmania tohto nového inštitútu financovania je poukávanie na význam a osobitosti charitatívnej lotérie v podmienkach neziskových účtovných jednotiek.

Charitatívna lotéria je hazardná hra, ktorá má niektoré znaky lotériových hier vrátane znakov číselnej lotérie a niektoré znaky stávkových hier vrátane znakov nešportovej stávkovej udalosti. (zákon o hazardných hrách, 2019)

Z neziskových účtovných jednotiek na Slovensku je možné udeliť individuálnu licenciu na prevádzkovanie charitatívnej lotérie len nadáciám alebo záujmovým združeniam nadácií, pričom tieto organizácie musia mať sídlo na území Slovenskej republiky.

2 Metodológia a údaje / Methodology and Data

Objektom nášho skúmania je inštitút charitatívnej lotérie ako alternatívny zdroj financovania určený pre vymedzené právne formy neziskových účtovných jednotiek.

Základom pre spracovanie príspevku boli rôznorodé literárne zdroje, okrem iných aj článok publikovaný vo vedeckom časopise (Subačien, Alver, Bruna, Hladika, Mokošová, Molín, 2018) a viaceré príspevky publikované v zborníkoch z vedeckých konferencií (Hornická, 2016), (Pakšiová, Kubaščíková, Kršeková, 2015), (Vašeková, 2016).

V súčasnosti, od 1. marca 2019, je charitatívna lotéria v Slovenskej republike právne upravená zákonom č. 30/2019 Z. z. o hazardných hrách a o zmene a doplnení niektorých

zákonov v znení neskorších predpisov. Vytvorenie legislatívnych podmienok pre prevádzkovanie charitatívnej lotérie ako nového druhu hazardnej hry však nastalo 1. januára 2010, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 478/2009 Z. z., ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 171/2005 Z. z. o hazardných hrách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý mal platnosť do 28. februára 2019.

Na základe analýzy vývoja a súčasného právneho stavu inštitútu charitatívnej lotérie v podmienkach neziskových účtovných jednotiek a ďalšej vedeckej a odbornej literatúry vymedzujeme najprv pojem charitatívnej lotérie v zahraničí a v podmienkach Slovenskej republiky.

V rámci ďalšieho skúmania tohto nového inštitútu financovania v neziskových účtovných jednotkách, ktorý hlbšie analyzujeme na základe dlhoročného pozorovania procesu diskusie zástupcov tretieho sektora a Ministerstva financií SR sa zameriavame na tieto oblasti inštitútu charitatívnej lotérie:

- postavenie charitatívnej lotérie v Európe,
- postavenie charitatívnej lotérie v Slovenskej republike.

V príspevku sú použité viaceré vedecké metódy, najmä však analýza inštitútu charitatívnej lotérie v neziskových účtovných jednotkách s cieľom identifikovať osobitosti charitatívnej lotérie v jednotlivých skúmaných oblastiach s uvedením vlastných záverov a zhodnotení. Pri spracovaní príspevku postupujeme od všeobecného ku konkrétnemu, vo veľkej miere používame induktívno-deduktívny prístup a komparáciu. (Blahušiaková, 2016)

3 Výsledky a diskusia / Results and Discussion

Charitatívna lotéria, ktorú Rada vlády pre mimovládne neziskové organizácie zaradila už v roku 2008 medzi jeden z piatich hlavných typov financovania mimovládnych neziskových organizácií, súvisí s aktivitami smerujúcimi ku komplexnej reforme v oblasti financovania aktivít mimovládnych neziskových organizácií za účelom udržateľnosti všeobecne prospešných aktivít neziskového sektora. Cieľ sa má dosiahnuť prostredníctvom zefektívnenia poskytovania verejných zdrojov a rozvoja súkromných zdrojov pre mimovládne neziskové organizácie. (Kušníriková, 2019)

Štátne alebo súkromné lotérie v rôznych krajinách darujú časť svojich dosiahnutých ziskov na verejnoprospešné účely. Ich výška je rôznorodá, od relatívne nízkych súm smerujúcich do jednej oblasti, napríklad do športu až po významné sumy smerujúce do rôznych oblastí verejného záujmu.

Charitatívna lotéria v porovnaní s komerčnou lotériou má svoje špecifické charakteristiky. O charitatívnej lotérii môžeme hovoriť, ak spĺňa nasledujúce charakteristiky:

- a) charitatívna lotéria je prevádzkovaná súkromne, ale za podmienky udelenia licencie národnou vládou,
- b) hlavným cieľom je získať finančné prostriedky pre charitatívne organizácie, pričom by sa malo jednať o spoľahlivé a dlhodobé finančné podporovanie týchto organizácií,
- c) charitatívna lotéria poskytuje inštitucionálnu podporu, kde príjemca sám rozhoduje o použití finančných prostriedkov.
(<https://www.acleu.eu/index.php/charity-lotteries>)

Inštitút charitatívnej lotérie v Európe

V súčasnosti, podľa dostupných zdrojov, charitatívne lotérie v Európe existujú len v siedmich krajinách, a to v Dánsku, Holandsku, Írsku, Nemecku, Španielsku, Švédsku a Veľkej Británii.

V Dánsku sú najdôležitejšími zákonmi dánskeho právneho rámca v oblasti hazardných hier zákon o zákaze lotérií, zákon o určitých hrách, lotériách a stávkach a zákon o štátnych lotériách. Lotérie sú zakázané, pokiaľ ministerstvo spravodlivosti neudelí povolenie. Za

charitatívnu lotériu v Dánsku je považovaná len jedna lotéria, ktoré spĺňa kritériá charitatívnej lotérie, a je ňou charitatívna lotéria *Kræftens Bekæmpelse*. Ide o Dánsku spoločnosť pre rakovinu, ktorá desaťkrát do roka organizuje lotériu a jej hlavnou činnosťou je predchádzanie šíreniu rakoviny, zvyšovanie možností pacientov na uzdravenie a obmedzovanie vedľajších účinkov rakoviny.

(<https://www.acleu.eu/index.php/charity-lotteries/denmark>)

V Holandsku je zákonom o hazardných hrách z roku 1964 zakázané prevádzkovať verejné hry bez licencie. Licencie vydáva Úrad pre hazardné hry alebo aj obec, v ktorej sa hazardná hra realizuje, za presne stanovených podmienok. Na holandskom trhu existujú tri hlavné charitatívne lotérie a päť menších charitatívnych lotérií. Hlavnými charitatívnymi lotériami sú *Nationale PSC Loterij*, *VriendenLoterij* a *BankGiro Loterij*, ktoré sú spolu začlenené do národného charitatívneho lotériového holdingu. *Nationale PSC Loterij* je prvou založenou charitatívnou lotériou a je zameraná na oblasť prírody a životného prostredia, rozvojovej spolupráce, ľudských práv a sociálnej súdržnosti. Druhou charitatívnou lotériou je *VriendenLoterij*, ktorá podporuje oblasť zdravia a blaha. Treťou hlavnou charitatívnou lotériou je *BankGiro Loterij* a je určená na podporu kultúrnych zariadení.

(<https://www.acleu.eu/index.php/charity-lotteries/netherlands>)

V Írsku tvoria právny rámec k prevádzkovaniu hazardných hier dva zákony, a to zákon o hazardných hrách a lotériách z roku 1956 a zákon o národných lotériách z roku 1986. Na ich prevádzkovanie je potrebná v prípade veľkých lotérií licencia okresného súdu a v prípade malých lotérií povolenie od vedúceho írskej polície. Existencia lotériových hier, ktoré využívali charitatívne organizácie na získavanie finančných prostriedkov siaha až do 40. rokov 20. storočia. V súčasnosti má hlavné postavenie v rámci charitatívnej lotérie *Rehab Lotteries* ako nezisková organizácia poskytujúca odbornú prípravu, zdravotnú a sociálnu starostlivosť aj pre ľudí so zdravotným postihnutím a sociálne vylúčených ľudí. Charitatívne lotérie však prevádzkujú aj iné neziskové organizácie v menšom rozsahu, ako je Írska spoločnosť pre astmu, Gael Linn, Írska onkologická spoločnosť, Írske spoločenstvo detskej obrny, Írska spoločnosť pre prevenciu týrania detí a Írska nadácia pľúc. Uvedené neziskové organizácie však nenapĺňajú v plnom rozsahu princípy charitatívnej lotérie.

(<https://www.acleu.eu/index.php/charity-lotteries/ireland>)

V Nemecku sa hazardné hry riadia štátnou zmluvou podpísanou 16 regiónmi, spolkovými krajinami. V jednotlivých spolkových krajinách sú vytvorené regionálne právne rámce, ktoré upravujú prevádzkovanie lotérií. V Nemecku pôsobia dve celoštátne charitatívne televízne lotérie. Prvou je *Fehrsehlotterie* nemeckého televízneho kanála ARD, ktorá financuje sociálne projekty a druhou je *Aktion Mensch* nemeckého televízneho kanála ZDF, ktorá sa snaží o zlepšenie životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím a osôb žijúcich v osobitných spoločenských životných podmienkach.

(<https://www.acleu.eu/index.php/charity-lotteries/germany>)

V Španielsku sa v posledných desaťročiach zmenil systém prevádzkovania hazardných hier z centralizovaného systému na decentralizovaný systém s regionálnymi právnymi predpismi. Proces decentralizácie sa začal v roku 1982 a ukončil sa v roku 1998, kedy mali povolené zákonodarstvo a kontrolu hazardných hier na svojom vlastnom území jednotlivé autonómne spoločenstvá. V Španielsku existuje jedna charitatívna lotéria organizovaná *Organización Nacional de Ciegos Españoles* (ONCE), ktorá má dvojaký inštitucionálny charakter. Čiastočne je poverená plnením niektorých verejných funkcií štátu a čiastočne plní úlohy ako spoločnosť založená na členstve. Zameriava sa predovšetkým na financovanie sociálnych služieb pre nevidiacich a slabozrakých ľudí, ale aj pre osoby s iným zdravotným postihnutím.

(<https://www.acleu.eu/index.php/charity-lotteries/spain>)

Vo Švédsku sú hazardné hry upravené zákonom o lotériách z roku 1994. Na realizáciu všetkých hazardných hier vrátane lotérií je potrebné mať povolenie, ktoré podlieha vládnej kontrole a dozorným úradom je Úrad pre hazardné hry. Vo Švédsku existuje päť charitatívnych lotérií. Sú nimi: *Svenska Medaljlotteriet*, *Svenska PostkodLotteriet*, *Folkspel*, *Miljonlotteriet* a *Kombispel*. *Svenska Medaljlotteriet* je najmladšou charitatívnou lotériou a jej účelom je získať finančné prostriedky pre švédsky olympijský výbor, švédsku lyžiarsku

asociáciu a švédsku asociáciu plachtenia. Ostatné charitatívne lotérie sú určené na rôzne charitatívne účely. (<https://www.acleu.eu/index.php/charity-lotteries/sweden>)

Vo Veľkej Británii právny rámec hazardných hier tvorí zákon o národnej lotérii z roku 1993 (revidovaný v roku 1998) a zákon o hazardných hrách prijatý v roku 2005 a implementovaný v septembri 2007. V roku 2013 bol do parlamentu daný nový zákon o hazardných hrách. Licencie vydáva Komisia pre hazardné hry alebo miestny licenčný úrad. Vo Veľkej Británii pôsobia tieto štyri charitatívne lotérie: *The People's Postcode Lottery*, *The Health Lottery*, *The Unity Lottery* a *Pembrokeshire Lottery*. Jednotlivé charitatívne lotérie sú určené na financovanie rôznych charitatívnych účelov a komunitných projektov, sú zamerané napríklad na oblasti zdravia, terapie, športu. (<https://www.acleu.eu/index.php/charity-lotteries/united-kingdom>)

Inštitút charitatívnej lotérie v Slovenskej republike

V Slovenskej republike sa žiadosť o udelenie licencie na prevádzkovanie charitatívnej lotérie podáva Uradu pre reguláciu hazardných hier. Individuálnu licenciu možno udeliť najviac na päť rokov.

Nadácie alebo záujmové združenia nadácií na podanie žiadosti o udelenie individuálnej licencie na prevádzkovanie charitatívnej lotérie musia splniť tieto podmienky:

- nadačné imanie nadácie je najmenej 166 000 eur alebo takúto výšku dosahuje súčet nadačných imaní všetkých členov záujmového združenia nadácií,
- za posledných päť rokov poskytla nadácia alebo členovia záujmového združenia nadácií spoločne na verejnoprospešné účely občianskym združeniam, neziskovým organizáciám poskytujúcim všeobecne prospešné služby alebo iným nadáciám najmenej 5 000 000 eur, pričom každý rok poskytla najmenej 830 000 eur pre najmenej 100 občianskych združení, neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby alebo iných nadácií,
- za posledných päť rokov v každom roku nadácia alebo členovia záujmového združenia nadácií uložili správu audítora v registri účtovných závierok. (zákon o hazardných hrách, 2019)

V rámci rozhodnutia o udelení licencie sa schvaľuje aj herný plán, určuje sa začiatok prevádzkovania charitatívnej lotérie, lehota, na ktorú sa licencia udeľuje a určujú sa prevádzkovateľovi prípadné ďalšie podmienky. Zároveň nadácia alebo záujmové združenie nadácií sú povinné realizovať odvod do štátneho rozpočtu, ktorého výška je pri charitatívnej lotérii 3 % z výťažku (zákon o hazardných hrách, 2019), pričom výťažkom sa rozumie rozdiel medzi stávkami hráčov a vyplatenými výhrami hráčov.

Začiatkom decembra 2018 Rada vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie odsúhlasila rozbeh charitatívnej lotérie a zároveň odporučila ministrom financií schváliť rozhodnutie jediného akcionára spoločnosti TIPOS, a. s. „o súhlase s darovacou zmluvou medzi spoločnosťou TIPOS a nadáciou TIPOS o poskytnutí účelovo viazaného peňažného daru vo výške 7 miliónov eur, ktorý bude použitý v súlade s darovacou zmluvou medzi nadáciou TIPOS a združením nadácií LOTKA na rozbeh charitatívnej lotérie.“ (Uznesenie Rady vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie, 2018) Napriek uvedeným skutočnostiam, zatiaľ inštitút charitatívnej lotérie v Slovenskej republike doteraz nebol zavedený do praxe, hoci k jeho legislatívnej úprave došlo už v roku 2010.

Záver / Conclusions

Legislatívna úprava hazardných hier vrátane lotérií v Európe a rovnako aj v Slovenskej republike prechádza neustálym vývojom. Právny rámec hazardných hier je v jednotlivých európskych krajinách tvorený rôznymi zákonmi a inými záväznými predpismi. Odlišuje sa počtom aj rozsahom pôsobnosti v rámci jednej krajiny. Lotérií, ktoré spĺňajú kritériá charitatívnej lotérie je nepomerne menej ako komerčných lotérií. V súčasnosti sú prevádzkované charitatívne lotérie len v siedmich európskych krajinách. Inštitút charitatívnej lotérie prechádza vo svojom vývoji viacerými etapami. V zahraničí má charitatívna lotéria dlhoročnú tradíciu a jej skúsenosti je vhodné aplikovať aj v podmienkach Slovenskej republiky. Napriek tomu, že legislatívne podmienky pre

prevádzkovanie charitatívnej lotérie v nadáciách a záujmových združeniach nadácií sú vytvorené, v súčasnosti v Slovenskej republike nie je ešte táto forma financovania reálne zavedená aj do praxe. Výsledky charitatívnych lotérií však potvrdzujú, že práve tento alternatívny zdroj financovania je vhodným nástrojom dlhodobého a pravidelného získavania finančných prostriedkov a výrazne podporuje individuálne darcovstvo. Považujeme ho za významný posun vo viaczdrojovom financovaní nadácií a ich záujmových združení, ktoré svojim poslaním sú tak pre verejný sektor ako aj občiansku spoločnosť prínosom. Inštitút charitatívnej lotérie umožní aj jednotlivcom zlepšiť svoje okolie a realizovať pomoc tam, kde je to potrebné a zároveň aj vyhrať. Spustením charitatívnej lotérie v Slovenskej republike by došlo k výraznej podpore verejnoprospešných aktivít, akými sú napríklad rozvoj a ochrana duchovných a kultúrnych hodnôt, rozvoj vzdelania a športu, ochrana a tvorba životného prostredia, realizácia a ochrana zdravia, ochrana práv detí a mládeže, ochrana ľudských práv alebo iných humanitných cieľov.

Literárne zdroje a iné odkazy / References

- Blahušáková, M. (2016). Application of Present Value at Calculation of the Sum of Value Adjustments to Long Term Receivables and Long Term Loans. In: Sborník z mezinárodní vědecké konference Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, pp. 28-35.
- Hornická, R. (2016). Accounting view of accruals and deferrals in particular categories of business entities. In: Sborník z mezinárodní vědecké konference Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, pp. 52-58.
- <https://www.acleu.eu/index.php/charity-lotteries>.
- <https://www.acleu.eu/index.php/charity-lotteries/denmark>.
- <https://www.acleu.eu/index.php/charity-lotteries/germany>.
- <https://www.acleu.eu/index.php/charity-lotteries/ireland>.
- <https://www.acleu.eu/index.php/charity-lotteries/netherlands>.
- <https://www.acleu.eu/index.php/charity-lotteries/spain>.
- <https://www.acleu.eu/index.php/charity-lotteries/sweden>.
- <https://www.acleu.eu/index.php/charity-lotteries/united-kingdom>.
- Kušnířiková, M. (2019). Inštitútu charitatívnej lotérie v právnom poriadku SR. Dostupné na: <http://itretisektor.sk/clanok-0-605/1228> Charitatívna loteria.html.
- Pakšiová, R., Kubaščíková, Z., Kršeková, M. (2015). Valuation of all Fungible Items' Assets Reduction and its Influence on Measuring Company's Performance. In: 10th International Scientific Conference on Financial Management of Firms and Financial Institutions. Ostrava, pp. 921-928.
- Subačiene R., Alver L., Bruna I., Hladika M., Mokošová D., Molín J. (2018). Evaluation of Accounting Regulation Evolution in Selected Countries. Entrepreneurship and sustainability issues. vol. 6, p.p. 139-175.
- Uznesenie Rady vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie č. 7 k zavedeniu a prevádzkovaníu charitatívnej lotérie, 2018.
- Vašeková, M. (2016). Contributions to capital and loans from shareholders in terms of commercial law, accounting and tax legislation in Slovakia. In: Sborník z mezinárodní vědecké konference Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, pp. 195-199
- Zákon č. 171/2005 Z. z. o hazardných hrách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 30/2019 Z. z. o hazardných hrách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.